

Sygn. akt I ACa 1687/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 listopada 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSA Michał Kłós

Sędziowie: SA Wiesława Kuberska (spr.)

SO (del.) Joanna Składowska

Protokolant: st. sekr. sąd. Katarzyna Olejniczak

po rozpoznaniu w dniu 20 listopada 2018 r. w Łodzi na rozprawie

sprawy z powództwa K. O.

**przeciwko Towarzystwu (...) Spółce Akcyjnej
z siedzibą w W.**

o zadośćuczynienie i odszkodowanie

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 20 października 2017 r. sygn. akt II C 1078/15

I. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 1 w ten tylko sposób, że zasądza od Towarzystwa (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz K. O. kwotę 4.000 (cztery tysiące) zł tytułem zadośćuczynienia i oddala powództwo w pozostałym zakresie;

II. oddala apelację w pozostałej części;

III. nie obciąża powoda kosztami postępowania apelacyjnego, w tym nieuiszczonymi kosztami sądowymi;

IV. przyznaje i nakazuje wypłacić ze Skarbu Państwa Sądowi okręgowemu w Łodzi na rzecz adwokata M. B. kwotę 3.321 (trzy tysiące trzysta dwadzieścia jeden) zł brutto z tytułu nieopłaconych kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu powodowi w postępowaniu apelacyjnym.

Sygn. akt I ACa 1687/17

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z 20 października 2017 r. Sąd Okręgowy w Ł., w sprawie z powództwa K. O. przeciwko Towarzystwu (...) S.A. z siedzibą w W. o zapłatę, oddalił powództwo (pkt 1), nie obciążył powoda nieopłaconą opłatą od pozwu i wydatkami na biegłych poniesionymi tymczasowo przez Skarb Państwa, przejmując je na rachunek Skarbu Państwa (pkt 2), nie obciążył powoda zwrotem kosztów procesu na rzecz pozwanego (pkt 3), a także zasądził od Skarbu Państwa

– Sądu Okręgowego w Łodzi na rzecz adwokata M. B. kwotę 4.428 zł brutto tytułem nieopłaconego zastępstwa procesowego za powoda z urzędu (pkt 4)

(wyrok – k. 415 – 415 verte).

Powyższe rozstrzygnięcie zostało wydane na podstawie ustaleń, które Sąd Apelacyjny w całości podzielił i przyjął za własne. Z ustaleń tych wynikało, że w dniu 27 czerwca 2014 r., około godziny 14:34, na skrzyżowaniu (...) z drogą wojewódzką nr (...), na wysokości miejscowości W., miał miejsce wypadek komunikacyjny, w wyniku którego szkodę poniósł K. O.. Kierujący pojazdem marki P. (...) - W. D., jadący od strony O., chcąc wykonać manewr skrętu w lewo w drogę wojewódzką nr (...), nie ustąpił pierwszeństwa przejazdu powodowi poruszającemu się samochodem marki O. (...), jadącemu (...) od strony Ł. w kierunku O., w wyniku czego doszło do zderzenia pojazdów. Sprawcę wypadku ukarano mandatem karnym w wysokości 300 zł.

Z miejsca zdarzenia powód został przewieziony karetką pogotowia do Wojewódzkiego Szpitala (...) – Curie w Z., gdzie rozpoznano u niego wielomiejscowy, powierzchowny uraz głowy, powierzchowny uraz klatki piersiowej, powierzchowny uraz przedramienia z otarciem naskórka, powierzchowny uraz kolana. Powodowi wykonano diagnostykę radiologiczną oraz skonsultowanego jego przypadek z ortopedą. Wykonano badanie CT głowy, nie stwierdzono wówczas krwawienia śródczaszkowego i złamania mózgowiczaszki, stwierdzono brak zmian ogniskowych w mózgowiu, układ komorowy bez przemieszczeń, zachowaną rezerwę płynową. Po kilku godzinach powód został wypisany do domu.

Podczas konsultacji neurochirurgicznej, jaką powód odbył 1 lipca 2014 r. stwierdzono u niego podejrzenie tętniaka tętnicy szyjnej wewnętrznej lub tętnicy środkowej mózgu po stronie prawej. W dniu 18 lipca 2014 r. powodowi wykonano badanie angiografii CT, w którym nie uwidoczniiono cech krwawienia wewnątrzczaszkowego, jednakże stwierdzono obecność tętniaka o średnicy 5 mm, odchodzącego w miejscu podziału prawej tętnicy szyjnej wewnętrznej na tętnicę środkową i przednią mózgu.

Od 21 do 30 września 2014 r. powód przebywał na Oddziale Klinicznym Neurochirurgii i Onkologii Centralnego Układu Nerwowego w (...) Szpitalu (...) w Ł.. Celem hospitalizacji było operacyjne leczenie wykrytego tętniaka. Zabieg operacyjny prawostronnej kraniotomii skroniowo – czołowej miał miejsce 23 września 2014 r. Powoda wypisano do domu 30 września 2014 r., przytomnego, w pełnym kontakcie, bez niedowładów.

Powód przed wypadkiem mieszkał wspólnie z matką i dokładał się do kosztów utrzymania domu. Pracował zarobkowo jako kierowca. Po wypadku powód przebywał na zwolnieniu lekarskim, otrzymywał zasiłek rehabilitacyjny. Nie wychodził wówczas z domu i leżał w łóżku. W czynnościach domowych oraz dnia codziennego powodowi pomagała matka. Powód uskarżał się na silne bóle głowy, zwłaszcza w nocy, przejmował leki przeciwbólowe. Obecnie powód pracuje dorywczo.

Powód przed wypadkiem korzystał z pomocy psychologa z powodu natręctw i nerwowości. Pozostawał również pod opieką Poradni Psychiatrycznej.

W aspekcie neurochirurgicznym powód w wyniku wypadku doznał urazu głowy ze wstrząśnieniem mózgu. Tętniak wykryty u powoda nie ma żadnego związku z przeżytym wypadkiem. Tętniak tętnicy mózgowej powstaje w miejscu nieprawidłowo zbudowanej tętnicy, która prawidłowo ma trzy warstwy, a w przypadku tętniaka jedną. W przebiegu czasu może się powiększać przy wzroście ciśnienia krwi. Tętniak nie powstaje na skutek urazu (są od tego odstępstwa: bezpośrednie uszkodzenie tętnicy albo tzw. wytrzeszcz tętniacyjny – wykryty tętniak nie należy do tej grupy).

Leczenie wstrząśnienia mózgu jest zachowawcze i trwa średnio 6-9 tygodni. Występujące w chwili obecnej objawy, tj. bóle głowy, zawroty głowy

i zmiany psychiczne są związane z leczeniem choroby samoistnej tętniaka tętnicy mózgowej. U powoda nie występuje konieczność leczenia związanego z przebyłym wypadkiem.

Dolegliwości bólowe występowały u powoda od dnia wypadku do 6 – 9 tygodni po urazie. Największe ich nasilenie mogło utrzymywać się do 2 tygodni po zdarzeniu. Po tym okresie dolegliwości powinny stopniowo ustępować.

Aktualny stan zdrowia powoda jest zadowalający.

Przebyty wypadek, doznany uraz w postaci wstrząśnienia mózgu, jak i leczenie tętniaka mózgu nie stanowią w chwili obecnej u powoda przeciwwskazań do pracy zawodowej.

Z punktu widzenia psychiatrii powód cierpi na zaburzenia obsesyjne – kompulsywne z przewagą myśli natrętnych. Początek zaburzeń jest udokumentowany od co najmniej 2013 r. Zaburzenia psychiczne powoda pod postacią zaburzeń obsesyjno – kompulsywnych nie mają związku przyczynowego z wypadkiem.

Wypadek z 27 czerwca 2014 r. nie miał bezpośredniego wpływu na życie powoda i jego funkcjonowanie w życiu codziennym. Zainicjował on proces diagnostyczny, na skutek którego dokonano przypadkowego wykrycia tętniaka naczyń mózgu u powoda. Dalsza decyzja powoda o przeprowadzeniu zabiegu neurochirurgicznego mogła być spowodowana lękiem wynikającym z faktu wykrycia tętniaka. Lęk, który jest dominującym objawem zaburzeń obsesyjno - kompulsywnych, mógł być czynnikiem decydującym o zmianie charakteru objawów obsesyjnych - obecnie są to występujące u powoda natrętne myśli i obawy przed domniemanymi powikłaniami po zabiegu neurochirurgicznym, które nie mają uzasadnienia z punktu widzenia medycznego.

Aktualne leczenie powoda od roku minimalnymi dawkami leków może świadczyć o umiarkowanym natężeniu objawów obsesyjnych.

Sprawca wypadku posiadał obowiązkowe ubezpieczenie OC posiadaczy pojazdów mechanicznych w pozwanym towarzystwie ubezpieczeniowym. Decyzją z 12 stycznia 2015 r. pozwany przyznał powodowi zadośćuczynienie w wysokości 1.400 zł, jednakże pomniejszył przyznaną kwotę o 420 zł i wypłacił jedynie 980 zł, uznając że powód przyczynił się do powstania szkody w 30%.

Sąd Okręgowy w tak zilustrowanym stanie faktycznym sprawy nie znalazł podstaw do uwzględnienia powództwa zawierającego żądanie zasądzenia zadośćuczynienia mającego zrekompensować krzywdę powoda z tytułu powstania u niego choroby psychicznej w następstwie ciężkiego stresu doznanego w wyniku wypadku, depresji, stanów lekowych oraz uszkodzenia czaszki w postaci tzw. „zimnego” tętniaka, a także odszkodowania obejmującego równowartość kosztów opieki nad powodem w okresie od 27 czerwca do 14 listopada 2014 r. Ze zgromadzonego materiału dowodowego nie wynikało bowiem, by stwierdzone u powoda dolegliwości o charakterze neurochirurgicznym (tętniak), jak również przypadłości natury psychicznej (obniżenie nastroju, stany lękowe, depresja) pozostawały w związku z wypadkiem. W konsekwencji oddalenia powództwa Sąd Okręgowy odstąpił od obciążenia powoda obowiązkiem zwrotu kosztów procesu po myśli art. 102 k.p.c.

(uzasadnienie zaskarżonego wyroku – k. 416 – 419).

Powód zaskarżył opisany wyrok w zakresie punktu 1 co do kwoty 68.000 zł, na którą składa się 50.000 zł tytułem zadośćuczynienia i 18.000 zł tytułem odszkodowania apelacją opartą na następujących zarzutach:

1. naruszenia przepisów postępowania, tj.:

- art. 233 k.p.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie polegające na braku wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału dowodowego i w konsekwencji przyjęcie, że:

a. wypłacona dotychczas powodowi suma zadośćuczynienia jest sumą właściwą dla zrekompensowania jego cierpienia i krzywdy, biorąc pod uwagę bezspornie stwierdzone urazy i cierpienie doznane w związku z wypadkiem z 27 czerwca 2014 r. - uraz głowy skutkujący utratą przytomności, wstrząśnienie mózgu, silny ból, hospitalizacja,

b. nie zachodzi nawet pośredni związek przyczynowo - skutkowy między stwierdzonymi u powoda dolegliwościami o charakterze fizycznym i psychicznym a wypadkiem (...),

c. bóle i zawroty głowy, które doskwierały powodowi dwa lata po wykonaniu zabiegu usunięcia tętniaka były spowodowane jego powstaniem,

a nie były konsekwencją zdarzenia z 27 czerwca 2014 r., w sytuacji, gdy bóle i zawroty głowy towarzyszyły powodowi od momentu zdarzenia i długi czas po nim,

d. powód przyczynił się do powstania lub zwiększenia szkody, jaka powstała w związku z wypadkiem z 27 czerwca 2014 r., w sytuacji, gdy Sąd

w zasadzie nie przeprowadził w tym zakresie żadnego postępowania dowodowego - oprócz dopuszczenia dowodu z opinii biegłego ds. medycyny sądowej, który

i tak nie wypowiedział się kategorycznie w tym przedmiocie,

e. niezasadne jest roszczenie o zwrot kosztów opieki nad powodem, gdy

z materiału dowodowego wynika, że z uwagi na zły stan zdrowia po wypadku powód wymagał całodobowej opieki ze strony osoby trzeciej niespornie przez okres 9 tygodni, w ocenie powoda przez 5 miesięcy,

- art. 217 § 3 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. poprzez pominięcie wydanej

w sprawie opinii z zakresu medycyny sądowej i uznanie jej wniosków za nieistotne, a w konsekwencji przyznanie racji pozwanemu, który przypisał powodowi przyczynienie w wysokości 30% z powodu niezapięcia pasów bezpieczeństwa, gdy wnioski opinii w tym zakresie są niejednoznaczne, a co za tym idzie należało przyjąć za powodem, że był zapięty w pasy bezpieczeństwa,

- art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 233 § 1 k.p.c. poprzez sporządzenie zbyt lakonicznego uzasadnienia zaskarżonego wyroku, które nie pozwala na wszechstronną kontrolę instancyjną tego rozstrzygnięcia oraz wzbudza wątpliwość co do prawidłowej oceny całokształtu zgromadzonego na tym etapie postępowania materiału dowodowego, w szczególności nie odniesienie się do kwestii przyczynienia powoda do powstałych skutków zdarzenia, podczas gdy pozwany wskazywał, że przyczynienie się wyniosło nawet 70%,

2. naruszenia przepisów prawa materialnego, tj.:

- art. 445 § 1 k.c. i art. 444 § 1 k.c. w zw. z art. 361 k.c. poprzez

ich niezastosowanie i odmówienie powodowi przyznania zadośćuczynienia

i odszkodowania w przypadku, gdy na etapie przedsądowym powodowi, mimo wystąpienia rozstroju zdrowia fizycznego przez okres co najmniej 6 - 9 tygodni oraz pogłębienia rozstroju zdrowia psychicznego, przyznano zadośćuczynienie

w kwocie rażąco zaniżonej względem rzeczywistego stanu zdrowia oraz nie przyznano w ogóle odszkodowania,

- art. 362 k.c. poprzez jego błędne zastosowanie i w konsekwencji przyznanie za pozwanym, że powód przyczynił się do powstałych szkód będących wynikiem wypadku z 27 czerwca 2014 r., podczas gdy Sąd nie miał podstaw do uznania takich twierdzeń za prawdziwe.

W konkluzji skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie powództwa co do kwoty 68.000 zł, ewentualnie zaś o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, dodatkowo o zwrot kosztów

pomocy prawnej świadczonej powodowi z urzędu w postępowaniu apelacyjnym, a w razie nieuwzględnienia apelacji - o nieobciążanie powoda kosztami postępowania

(apelacja – k. 436 – 439).

Pozwany w odpowiedzi na apelację wniósł o jej oddalenie oraz zwrot kosztów, które poniósł na obecnym etapie sporu (k. 444 – 449).

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja okazała się częściowo zasadna.

O ile zgromadzony w postępowaniu materiał dowodowy nie dawał podstaw do uznania występujących u powoda schorzeń psychicznych (zaburzeń obsesyjno – kompulsywnych) oraz zdiagnozowanego u niego tętniaka mózgu za następstwa wypadku z 27 czerwca 2014 r., z czym obecnie nie polemizował, o tyle niekonsekwencją Sądu Okręgowego było oddalenie powództwa odniesionego do zapłaty zadośćuczynienia w sytuacji ujawnienia w treści załączonej do akt dokumentacji medycznej obrażeń pozostających w związku z tym wypadkiem. Urazy, o jakich mowa przybrały postać wielomiejscowego, powierzchownego urazu głowy, któremu – jak zostało ustalone przy uwzględnieniu wniosków płynących z opinii biegłego neurochirurga – towarzyszyło wstrząśnienie mózgu oraz utrzymujące się do 6 - 9 tygodni po zdarzeniu dolegliwości bólowe głowy, powierzchownego urazu klatki piersiowej, powierzchownego urazu przedramienia z otarciem naskórka, a także powierzchownego urazu kolana. Ich przemijający i krótkotrwały charakter nie oznaczał, że jakość funkcjonowania powoda w tym okresie nie uległa obniżeniu. Co więcej nie świadczył o tym, że przyznana powodowi w postępowaniu likwidacyjnym kwota 980 zł stanowiła wystarczającą kompensatę doznaną przez niego krzywdy, zwłaszcza gdy dodatkowo weźmie się pod uwagę aspekt emocjonalny konsekwencji wypadku, w szczególności zachodzący w jego okolicznościach stres, czy zwykle występujący w przyszłości lęk przed podróżowaniem samochodem.

Co za tym idzie, Sąd Apelacyjny doszedł do przekonania, że odpowiedzialność pozwanego za sprawcę wypadku, zresztą niekwestionowana, powinna obejmować powyższe obrażenia fizyczne i uraz psychiczny, a należne powodowi zadośćuczynienie winno opiewać na kwotę dalszych 4.000 zł, którą uznał za należycie honorującą krzywdę powoda, stanowiącą realnie odczuwalną wartość ekonomiczną i sprzyjającą realizacji celu kompensacyjnego tego świadczenia, innymi słowy za odpowiednią w rozumieniu art. 445 § 1 k.c. w zw. z art. 444 k.c. Tym samym stosownie do art. 386 § 1 k.p.c. skorygował zaskarżony wyrok w pkt. 1. jego sentencji przy jednoczesnym oddaleniu dalej idącego roszczenia powoda, jako wygórowanego, nawet przy jego ostatecznym ograniczeniu do kwoty 50.000 zł i pozbawionego oparcia w wynikach dotychczasowego postępowania dowodowego, które wbrew twierdzeniom zawartym w apelacji nie potwierdziły wpływu przedmiotowego zdarzenia na nasilenie się objawów psychicznych zdiagnozowanych u powoda przed jego datą ani na długotrwałe zawroty i bóle głowy, jakie należy łączyć z chorobą samoistną (tętniakiem).

Zasądzenia zadośćuczynienia nie dopełniało rozstrzygnięcie o odsetkach, których powód się nie domagał. Ponadto nie determinowało go przyczynienie się powoda do powstania szkody. Sąd Okręgowy nie analizował tej okoliczności, gdyż oddalił powództwo w całości. Stąd też nieuprawniony jest wniosek, że zaaprobował stopień przyczynienia przypisany mu przez pozwanego. Żaden

z zaoferowanych w tym postępowaniu dowodów, a ciężar w tym zakresie spoczywał właśnie na pozwanym, nie pozwolił na stwierdzenie, że powód nie wykonał obowiązku zapięcia pasów bezpieczeństwa. Wnioski płynące z opinii biegłego w dziedzinie medycyny sądowej (k. 253 – 254) nie były dla tego rodzaju oceny rozstrzygające.

Sąd Apelacyjny nie przychylił się natomiast do dochodzonego pozwem żądania zapłaty odszkodowania, które miało obejmować koszty opieki nad powodem w okresie od 28 czerwca do 14 listopada 2014 r., wobec braku wskazań do przyjęcia tak określonej jego podstawy faktycznej. Z ustaleń Sądu Okręgowego wynika, że wypadek z 27 czerwca 2014 r. nie miał bezpośredniego przełożenia na życie powoda i jego codzienne funkcjonowanie. Nie doprowadził do

hospitalizacji powoda, który spędził w szpitalu zaledwie kilka godzin w celu przeprowadzenia u niego rutynowych badań. Nie spowodował zatem utraty zdolności wykonywania jakichkolwiek czynności, w tym samoobsługi i obiektywnie nie uzasadniał opieki ze strony osoby trzeciej (matki powoda). Opiekę tę tłumaczy dopiero rekonwalescencja powoda po przebytej operacji usunięcia tętniaka, tj. po 23 września 2014 r., lecz nie pozostaje ona w adekwatnej relacji przyczynowo – skutkowej z wypadkiem.

Ze względu na to, że apelacja w tych kwestiach nie przedstawiała skutecznych zarzutów, podlegała oddaleniu z mocy art. 385 k.p.c.

Sąd Apelacyjny pomimo ponownie negatywnego wyniku sporu dla powoda nie obciążył go obowiązkiem zwrotu kosztów procesu strony przeciwnej i nieuiszczonych kosztów sądowych w tym stadium postępowania, w czym kierował się nadal aktualnymi przesłankami stosowania art. 102 k.p.c.

Z kolei wynagrodzenie na rzecz pełnomocnika reprezentującego powoda z urzędu Sąd Apelacyjny przyznał na podstawie § 8 pkt 6 w zw. z § 16 ust. 1 pkt 2 oraz § 4 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U.2016.1714).